سانسۆرو سزاو، دراماو سینەمای ئێرانی.. حەیدەر عەبدولڕەحمان

سینەما و دراما لە ئێراندا کە دوو هونەری کاریگەرو کارتێکی بەهێزو ئەکتیفی حەماوەرین بۆ هوشیار کردنەوەو تێگەیشتن، بەردەوام ڕووبەڕووی سانسۆرێکی توند دەبنەوە، لەلایەن دەسەڵاتدارانەوە.

بەپێی ئەو یاسایەی بۆ سینەما دەرکراوە، چەندین خاڵی سنووردارکردنیان لە ناوەڕۆکدا بۆ داندراوە، بۆ دەنیابوون لەوەی کە ئەو بەرهەمە درامی و سینەماییانەی بەرهەم دەهێندرێن، لەگەڵ ڕەوتی ئایینی و کولتووری کۆماری ئیسلامیدا بگونجێت.

ئەم سنووردار کردنانە بریتین لە: قەدەغەکردنی وێنەگرتنی ژنانی بێ حیجاب.

قەدەغەکردنی دیمەنی بەرکەوتنی سێکسی و قەدەغەکردنی باسکردنی ئەو بابەتانەی کە بەبابەتی هەستیار، یان ڕەخنەگرتن لە دەسەڵات دادەنرێت.

سەرەڕای ئەم سنووردارکردنانە، زۆرێك لەهونەرمەندانی ئێرانی هەوڵدەدەن لەڕێگەی کارەکانیانەوە بابەتی کۆمەڵایەتی و سیاسی دەرببڕن، بەڵام هەندێ جار بەرەو ڕووبەڕوو بوونەوە لەگەڵ دەسەڵات ئاراستە دەکرێن.

دەرهێنەرێکی گەورەی وەك (جەعفەر پەناهی) و زۆرانی تریش، ڕووبەڕووی سنووردارکردنی هاوشێوە بوونەتەوە.

ئەوەتا ساڵی 2010دا بەهۆی پشتگیری کردنی ئەو ناڕەزایەتیانەی دوای هەڵبژاردنی سەرۆکایەتی ساڵی 2009 هاتە ئاراوە، سزای شەش ساڵ زیندانی بەسەردا سەپێندرا و کاری فیلمسازی و گەشتکردنی لێ قەدەغەکرا.

هەروا دوای ئەوەی دادگای تاران، سزای شەش مانگ زیندانی بەسەر (سەعید ڕۆستەیی) دەرهێنەری ئێرانی و بەرهەمهێنەری فیلمی (براکانی لەیلا) دا سەپاند، بەهۆی نمایشکردنی فیلمی(براکانی لەیلا) لەفێستیڤاڵی کان، بێ وەرگرتنی ڕەزامەندی ئێران لەو بەشداری پێ کردنە، سزای قەدەغە پێکردنی نمایش کردنی فیلمەکەشی لەناوەوەی ئێران بەسەردا سەپێنرا.

فێستیڤاڵەکە لە بەیاننامەیەکدا بەئاژانسی (فرانس پرێس) گەیشتووە، ئەو حوکمە قەزایبەی لە دژی ڕۆستەیی و جەواد نەورۆز ، بەرهەمهێنەری فیلمەکە دەرکردوە، لەگەڵ قەدەغەکردنی پێنج ساڵ لە نمایش کردن ، پێشێل کاریەکی ئاشکرایە دژی ئازادی ڕادەربڕین.

هەرلە درێژەی ڕاگەیاندنەکەدا هاتووە:
فیستیڤاڵی (کان) وەك زۆرێك لە پیشەگەرەکان لەسەرانسەری جیهاندا، پشتیوانی خۆی بۆ هەموو ئەو کەسانە دەردەبڕێت کە لە ئامادەکاری و بڵاوکردنەوەی کارەکانیاندا تووشی توندوتیژی وسزادان دەبنەوە .
ڕۆژنامەی (ئیعتماد)ی ڕیفۆرم خوازی ئێرانیش، لەڕاپۆرتێکدا ڕایگەیاند کە دادگایەك لەتاران سزای ئەو بەڕێوەبەرە ئێرانییەشی داوە کە بەشداری لەپڕۆپاگەندە کردن بۆ فیلمەکە کردوەو ، وەئەم رێکارەی بەدژایەتی کردنی سیاسەتی بەرهەمهێنانی هونەری لەکۆماری ئیسلامی ئێران لە قەڵەم داوە.
هەروا ڕۆژنامەکە ئاماژەی بەوەشکردووە، لەماوەی ڕاگرتنی سزاکە، پێویستە تۆمەتبار خۆی لە چالاکییەکانی پەیوەست بەو تاوانەی ئەنجامدراوە بەدوور بگرێت و پەیوەندی لەگەڵ کەسانی چالاك لەبواری سینەمادا نەکات.
سەعید ڕوستەیی تەمەن 34 ساڵەو دوای دەرهێنانی فیلمی (یاسای تاران) ناوبانگێکی زۆری بەدەستهێنا.
یاسای تاران ـــ فیلمێکی پۆلیسییە و باس لە بازرگانیکردن بەماددە هۆشبەرەکان و سەرکۆنەی دەسەڵاتداران دەکات.
هەر (ڕۆستایی) دەرهێنەر لە ئایاری ٢٠٢٢ خەڵاتی دەستەی سوێندخۆَرانی کۆمەڵەی ڕۆژنامەوانی نێودەوڵەتی لەفیلمی (براکانی لەیلا) بەدەست هێنا.
بە نموونە سکاڵای یاسایی لەسەر خانمە ئەکتەر (مەرزیە بەرومەند) و ئەکتەری ناوداری ئەمریکی (ڕەزا بابەك) تۆمارکرا، بەهۆی تەوقەکردن لەسەر شانۆ لەفەستیڤاڵی فیلمی فەجر کە بەپێشێلکردنی بەها ئیسلامییەکان دانراوەـ
دەرهێنەری ئێرانی محەمەد ڕەسولۆف ساڵی 2025 خەڵاتی ورچی زێڕینی لەفیستیڤاڵی بەرلین پێ بەخشرا، لەسەر فیلمی (شەڕ نیە) کە باس لەسزای لە سێدارەدان دەکات لەئێران،
بەڵام دوای نمایش کردنی فیلمەکەی لەفبستیڤاڵی کان ی سینەمایی بەهەشت ساڵ زیندانی سزا درا، بە تومەتی ئەوەی مۆڵەتی بەشداری بوونی لەهەردوو فیستیڤاڵدا وەر نەگرتووە.
ئەو سەرکوت کردنەوەیەی سینەماکاران بەردەوامە، لەکاتێکا ئەوان هەوڵ دەدەن، تێڕوانینێکی ڕەخنەگرانە بە کۆمەڵگا و سیاسەت پێشکەش بکەن، کەچی ڕووبەڕووی سنووردارکردنی توندی یاسایی و سانسۆرێکی توند دەبنەوە..